

A'
 TSÁSZÁRI ÉS, KIRÁLYI FELSÉG'
 ENGEDELMÉVEL.

Nro 12.

Költ Bétsben, Böjt-elő Havának (Februáriusnak)
 12-dik napján 1796-dik Esztendőben.

Hadi Környüállások.

Gróf *Clerfayt*, sokszor reménykedett
 volt Ő Felségének, a' hadi kormányozás'
 terhe alól való fel-öldoztatásért: most már
 a' Ts. Kir. Felség, *Károly* Fő-Hertzeget
 nevezte helyébe, az *Alsó-Rajnai* Sereg'
 Fő-vezérjévé. Eddig tett nagy szolgálata-
 tival Gróf *Clerfayt*nek, mennyire meg-lé-
 gyen elégedve Fels. Urunk? meg-bizonyí-
 totta az által, hogy az Arany-gyapjas Vi-

N

tézi Rendbe méltóztatott Tagúl fel-venni a' Gróf Urat.

Báró *Devins* Generális, ki, mint egy gyalog Regiment' Tulajdonossa, továbbra is fog elztendőnként négy ezer forintot kapni, a' mellett pedig mint nyúgodalomra botsáttatott Feldzeugmeister két ezret: *Bétsbe* jő.

A' *Károly* Fő-Hertzeg mellé rendeltett Tanácsosok küzzül egy, Generál Gróf *Bellegarde*.

A' Német-Birodalmi Sereg, minden serénységgel szaporíttatik, ötförte több számúra, mint a' mennyi számú szokott különben lenni, más had idején, mellyet a' Német-Birodalom' részéről kell folytatni.

A' Német-Birodalom' *Regensburgi* Gyűlésenek mind három Kollégiomaiban száz *Római Hónapokra* határozta a' voksoknak jóval is nagyobb része Jan. 25-dik napjáig a' Rendek által újjolag adandó hadi summát. A' bé-adása eránt ezen summának olly végzés lett Jan. 29-dik napján, hogy három idő-szakaszokban kell annak meg-esni. Az első idő-szakasz négy heteket foglal magában, az naptól számálva, mellyen Tsászár Ő Felsége helybe fogja hagyni a' Gyűlés' határozását. A' más két idő-szakaszok, az első fizetés' idejétől fogva, hat hat heteket foglalnak magokban.

Ézenn Intézetek arra valók: hogy mi-
nekutánna a' *Frantzia* Nemzet' Elöljárói
el nem fogadták vólt a' *Dániái* Udvar'
közbenjárása által tétetett békességes aján-
lást: fegyveres kézzel lehessen Őket egy
állendő és igazságos Békességnek tsinálá-
sára kényszeríteni.

Thal-Ehrenbreitsteinből Jan. 27-di-
kén: — „Itt tegnap, dobfzó mellett meg
hirdettetett: hogy a' *Rajná*n felfelé *Lorch-*
ig, aláfelé pedig, a' *Sieg* vizének *Rajná*ba
való szakadásáig; különös engedelem ké-
rés nélkül is szabad lessz nappal hajókáz-
ni: de az éjjeli hajókázás, nem különben
a' túlsó partnál való ki-kötés, újra meg-
tiltatott.“

Düßeldorf körül olly Erösségeknek
készítésében foglalatoskodnak a' *Frantziák*,
mellyek, a' magok állítássok szerént, kü-
lönbbek legyenek azoknál is, a' mellye-
ket, múltt esztendőben készítettek *Mo-*
guntzia' környékén.

Prusszia' Néhai nagy Királynának 2-dik
Fridrik-nek gyakor ízbéli szavai vól-
tak ezek: En cas, que la France deviendra
une fois republicaine: il faut empecher à
toutes forces les alliances entre les Cours
de Vienne, Petersburg et Londres: par-
ceque ces trois Puissances joueraient la
partie de maître en Europe. (Arra az esete-
re, ha valaha *Frantzia-Ország*, Közönséges-
Társasággá találna válni: minden erővel

meg kell gátolni a' *Bétsi*, *Pétersburgi*, és *Londoni* Udvaroknak egymással való össze-szövetkezéseket: mert ezen három Hatalmasságok együtt, Urat játtzanának *Európában*. — Meg-történt, hogy *Frantzia* - Ország, Respublikának kiáltotta ki magát: de az is meg-történt, hogy a' *Bétsi*, *Pétersburgi*, és *Londoni* Udvarok szövetséges Társakká lettek egy nagy tzelra nézve: hogy t. i. helyre-állítsák és fenntartsák *Európa'* tsendességét.

Amérika-mellyékéről *St. Domingó*ból két Kommisszáriusok érkeztek az oda való *Royalisták'* részéről *Londonba*, éppen Azok, a' kik meg-kérték vólt *Angliát*, hogy venné óltalma alá az említett *Royalistákat*. Most panaszolkoznak a' Kommisszáriusok, hogy lehetetlen már többé ki-állani a' *Royalistáknak*, azokat a' szorongattatásokat, mellyeket, az *Angliai* óltalom alatt való létektől fogva kell nékiek szenvedni.

Nevezetes Kabala.

Német - Ország *Vesztfáliai* Kerületének *Paderborn* nevű Városában vagy on egy Kánonok, kinek neve *Maasz*. Ennek a' *Maasz* Úrnak, olly *Kabalája* vagy on, a' melly különbkülönbféle kérdésekre adott már, említést érdemlő feleleteket. — Midőn a' Ts. K. Sereg még tsak készítette vólt magát *Belgrád* ostromlásához: meg-

kérdeztetvén *Maasz* Úr' Kabalája, *Belgrádnak* sorsa eránt, illy feleletet adott:

Dum plore Bacchus nimium constrictus
in Urna,

Moenia tunc mendax lapsa Propheta gemet.

's valósággal is meg-vevődött ősszel *Nandorfejevára*. — 1795-dik esztendőnek Februárius' Hónapjában; a' Frantziák felől tudakozta meg *Maasz* Úr a' Kabaláját, ha vallyon által fognának e' menni Azok a' *Rajnán*? 's a' felelet e' lett:

Jam lassata sedet Bellona ad littora Rheni,
Post septem menses surgit ab itaque Dea.

Mikor mehetnek vissza Hazájokba a' ki-költözött Frantzia Papok? Erre a' Kérdésre e' vólt *Maasz* Úr' Kabalájának a' feleletje:

Maternas veluti pullos Gallina sub alas
Colliget expulsos Gallia cara viros.

Meg-kérdeztetvén még egyszer, hogy egéssz meg-határozással nyilatkoztatná - ki a' vissza-térés' idejét, így felelt:

Quaesitum latitat nostrum sub Carmine tem-
pus

Carmina si rite scripseris: annus adest.
's valósággal az 1796-dik esztendő ki is telik, ha az első versbéli római szám-betűk össze-summálódnak:

Maternos VeLVtI pVLLos gaLLIna sVb
aLas

CoLLiget eXpVLsos gaLLIa Cara VIrös.

Frantzia - Országból. —

Franche - Comté (Burgundiae Comitatus) nevezetű részében Fr. Országnak, a' mellyel napkelet felől *Helvétzia* határos, újj pártütés készült: mellyre nézve, sok Személyeket el-fogatott vólt ott már a' Direktórium még a' múltt Hónapban, a' mint egy *Párisi* Ministériális Újságnak 23-dik Januáriusi Darabja nyilván írja.

Párisból, officiális (hivatali) fel-szám-lálás szerént, mintegy kilentzvenötezer darab Újságok küldödtek el másuvá a' múltt Januáriusban naponként. — A' *Párisi* Ro-jalista - Újságírók között kiváltképpenva-lók: a' le *Courier Universel*; la *Quotidienne*; la *Gazette françoise*; le *Courier republicain*; le *Courier françois*; la *Gazette Universelle*; 's l' *Acousateur public* nevezetűeknek Szerzőik. — A' Republikánus pennából származó Újságok között nagyobb tekintetűek: a' *Moniteur*; la *Gazette nationale*; le *Courier de Paris*; la *Tribune de Mercier*; le *Censeur*; le *Postillion des Armées*; le *Redacteur*; és la *Sentinelle du Louvet*, titulusúak. A' két utól említetttek, Ministeriális Újságoknak is neveztetnek: mivel azokban jönnek ki az afféle Tudósítások, mellyeket közönségesekké kíván tétetni a' Direktórium. — A' Jábobínusok' részére leg-hatalmasabban írnak: a' le *Journal des hommes libres du Charles Duval*; le *Patriote de 89 de Real*; és l' *Ami du peuple* nevezetűek.

A' Jakobínusok igen el-kezdték va-
la bízni magokat, látván, hogy soka-
kat vesz fel közülök közönséges hívata-
lokra a' Direktórium; de kezdi a' Direk-
tórium is értékre adni nékiek, hogy ál-
talok nem akarja magát vezéreltetni, mert
meg-árestáltatott hat Tagjait az úgy neve-
zett *Comité Souterrainnek* (Földalattvaló
Kommisszió-nak), kiknek vétkek abból ál-
lott, hogy Jakobínusi buzdításokat raggat-
tak fel közönséges helyekre. — A' Belső-
dolgokra-ügyelő Ministert *Benezechet* is
annyira üldözőbe vették volt a' Jakobínu-
sok, hogy Az, Jan. 20-dikán fel-mondot-
ta Ministeri szolgálatját a' Direktórium-
nak: de a' Direktórium nem tsak el nem
fogadta a' fel-mondást, hanem egyet a'
Tagjai közül, kinek neve *Letourneur de*
la Manche, hozzá is küldött *Benezechhez*,
olly meg-bízattással, hogy véle igen meg-
elégszik, és kéri is, hogy le ne tegye Mi-
nisteri hivatalát, mellynek folytatásában,
egyenlőképpen ki-mutatta mind okosságát,
mind buzgóságát, bé-szerezvén *Párisba* a'
meg-kívántató eleséget olly szerentsésenn,
a' miképpen nem történt még akkoráig.

A' Vének' Tanátságának *Dupont de*
Némours nevezetű Tagja fontos jegyzése-
ket tett volt még előre az ellen az eskü-
vés ellen, mellyel, Néh. 16-dik *Lajos'* ha-
lála napján (Jan. 21-dikén) a' Közönséges
Társasághoz való ragaszkodáson kívül, a'

Királyságnak gyűlölésére is tartoztak kötelezni magokat minden Tisztviselői a' Fr. Közönséges-Társaságnak. Az említett Tanátsnak Elölülője tehát, *Vernier*, Jan. 21-dik napján tartott Beszédjében így szólott a' többek között Tiszt-társaihoz: „Midőn mi, a' Királyság' gyűlölésére meg esküszünk; nem terjesztjük ki esküvésünket a' Közönséges-Társaság' kerületén kívül: és nem az, esküvésünknek a' tzellya, hogy mi ellenségei akarnánk lenni más Népek' igazgatása-formájának.“ Végezvén Beszédét, el-mondta a' ki-szabott esküvés' formáját, 's utánna minden Tag külön külön. Némelly Tagok, hozzá tették még az esküvés' formájához ezt is: *et à toutes les tyrannies* (és minden Tirannusságoknak t. i. gyűlölésére): a' fenn nevezett *Dupont de Némours* pedig, ennyivel esküdött többre másoknál: és esküszöm — *úgymond* — hogy meg-rettenhetetlenül ellent fogok állani minden nemű Tirannusoknak akármelly nevezetűek, akármennyi számúak, és akármilyen hatalmúak legyenek is. (Kétség kívül oda tzelozott, hogy magában Fr. Országban vagynak a' Tyrannusok.) — Az Ötfázak' Tanátsában is hozzá adta a' 3-dik Esküvő a' Törvény által ki-szabott esküvés' formájához, hogy Ő esküszik minden nemű Tirannusságnak gyűlölésére: de ezért nem tsak morogtak rájuk más Tagok; hanem a' Prézes fel is szólalt ellenek

— A' Direktórium pompás hintókban ment ki meg-esküdni a' *Márs* mezejére, mellevén a' Szabadság' képe, egy Kúbusonn ülve vólt nagy formában ki-ábrázolva. Két *Cornucopiaek* (Bőség-szarvai) 's a' Közönséges-Társaság' tulajdonságainak egyéb jegyei ízepléltettek a' Nagy Kép' ülő-helyének két ódala-felől; valamivel pedig távolabb, egy rész-kerületet formáltak a' Közönséges-Társaság' tizennégy Seregeinek neveikkel jegyes ugyan annyi paizsok, melyeknek tetejeiken temjénes-edények fűfölgtek. — A' Direktórium' akkori Elöl-ülője, minekutánna a' környülállásokhoz alkalmaztatott Beszédet tartott vólna; meg esküdt: 's utánna a' több négy Tagok, a' Ministerek, egyéb Tisztviselők és a' jelen vóltt hufzezernél több Katonák. Mind ágyúkkal, mind puskákkal adattak szálvek. Vólt muzsikás éneklés is: valamint az Ötfázak' és Vének' Tanáttsábann is.

A' *Frantzia* Királykisasszonyért visszabotsáttatott Nemzet-gyülési Tagok, hosszasán el-beszéllték az Ötfázak' Tanáttsában, mind a' magok, mind Fogoly-társaik' történeteiket: de nem említették azt, a' mit *Börnönwillj*ről meg-írt vólt Néhai *Pruffzus* Kapitány *Archenholz* a' maga *Minerva* nevezetű hónapos Munkájának, közelébb múltt Octóberi Darabjában, kinék annál nagyobb hitelt lehet adni ebben a'

részben, mivel éppen nem mondhatni róla, hogy Barátjok volna az *Ausztriaiak*nak. A történet, *Archenholz*nak előadása szerént ez: „Néhai Fr. Minister *Beurnonville*, ki ugyan azonn egy épületben t. i. a' Néhai Jesuiták' rezidentziájában tartatik (*Olmütz*-ben), mellyben *La-Fayette*: meg-betegedett. Egységének helyre-állítására szükségesnek ítéltetvém a' fördés: meg-engedődött, hogy egy Kapitány-allya Katonáság által a' fördő Bányába kísértessék. *Börnonvillj* betsületére fogadta, hogy meg nem fogja próbálni az el-szökést, 's még illy ki-fejezésekkel is élt, *Colloredo* József Regementjebéli *Pollman* Kapitányhoz: Én szentül meg fogom tartani a' szavamat. Szerentsém az Nékem, hogy a' Kegyelmetek' Országában vagyok.”

Nem is próbált egyéb a' *Börnonvillyel* együtt *Páris*ba vissza-botsáttatott Személyek közzül senki is el-szökni a' rabságból: hanem tsak *Drouet*, ki minthogy *Varennesi* Postamester korában le-tartóztatta vólt a' Fr. Királyi Famíliát, 's ezen tselekedeténél fogva nagy oka vólt a' megtörténtt szerentsétlenségeknek: igen féltette a' bőrit, és szorongattatásai között, olly vakmerő meg-határozásra engedte magát heves képzelődése által vitettetni, hogy a' *Spielbergi* Várból, kétszáz lábnyi magasságú közfikláról le-repüllyön, és a' közfikla' alatt folyó víznek szélén találandó

tszonakba bé-ülvén, tsupánn a' víz termé-
szeti folyására bízza magát, mellynek se-
gíttsege által a' Dunára érkezvén; azonn
annakutánna *Konstantzinápoly*ba mehes-
sen. Két hónapig készítette magát a' re-
püléshez; olly formájú kézbe fogható-efz-
közöket tsinálván magának; mint a' mi-
néműek szoktak lenni azon pariros-sárkár-
nyok, mellyekkel a' gyermekek szoktak
jádzani. Az a' reménység táplálta t. i.
Drouetet, hogy ezenn újmódi szárnyak-
nál fogva nem lenne olly sebességgel az
ő le-felé való zuhanása, hogy magát meg-
sértene. — Nem vólt se' tzérnája, se' var-
ró-tője, se' óllója *Drouetnek*: hogy tehát
tzérnára szert tehessen: a' harisnyáját
(srimpflijét) bontotta el; varrótöt, hal-
szálkából tsinált, óllót pedig a' hamvevő-
ből (koppantóból), ki-élesítvén azt egy
téglánn. Midön már el-készültek vólna
a' szárnyak: több ízben próbálgatott azok
által nyóltz lábnyí magasságról le-ereszke-
dni a' ízobájában; és ezen próbatételeiben
olly szereztsés vólt, hogy nagy bizodalmat
vett azokból, szándékának kívántt végre
való hajthatása eránt. De szereztsétlen-
ségemre — így folytatá *Drouet* a' maga
elő-adását — egy tarisznyát is készítet-
tem, mellybe holmi eggyetmásomat rak-
tam 's eleséget is tettem, úgy hogy a' ta-
risznya nyomott valami 25 vagy 30 fon-
tot. Nem mertem ezt le-vetni magam

előtt, ne hogy a' zörgés által, mellyet az fogna tenni, el-árúlnám szándékomat: tsak a' lett tehát a' meg-határozásom, hogy magammal együtt vigyem le. Le-ereszkedém (Júl. 8-dik éjtszakájánn) az ablakomból, az az alatt lévő térségre, 's ott meg-állapodván, készítgettem magamat a' völgybe való le-botsátkozáshoz. Kétszer indultam meg a' térség' széle felé, 's már szinte neki feküdtem a' levegő-égnek, de mind kétszer vissza-tartóztatott természet' ifzonyódása. Végre tsak ugyan levettem magamat. Éreztem mindjárt, hogy esésem sebessedik, 's úgy tartottam, hogy már oda vagyok. Egy köfalra estem, 's ki tört a' lábom: de nem éreztem semmi fájdalmat: azért is megént méjjebenn akartam le-botsátkozni: de a' mint fel-emelkedtem: nem bírt többé a' lábom, hanem össze-rogytam. A' Stsázsa, mint előre el-láttam, meg-ijjedt az én zuhanásomra, 's a' több Strázsákhoz szaladt: és ámbár keservesen jajgattam: még se' jött felém egy lélek is nap fel-költtéig. Akkor vissza-vittek a' szobámba: de nem fogtak az orvoslásomhoz nyóltz órákig, reménylvén, hogy halálos esést tettem: de minthogy nem hóltam meg akkorra: Seborvost adtak mellém, 's három hónapig betegeskedtem, és jártam mankónn.“

Drouet és Börnonvillj minden szenvedéseiknek tzeremóniás el-beszéllését, mi-

nekutánna végig el-hallgatta volna egy Mesterember; azt sűgja a' Szomszédjának: *A beau mentir, qui vient de loin*, melly mondásnak meg-felel ez a' példabeszéd: *Messziről jöttek szabad hazudni*. A' Szomszédja, vátig akarta a' fejébe verni a' Mesterembernek, hogy a' Nép-képviselőinek históriai előadását, ne úgy vegye Ő, mint valamelly Lakájok' (Inasok') mesézését: de csak nem lehetett hitre téríteni semmi módonn a' Mesterembert. — Ezt az Anekdotumot *Párisi Újságok* írják.

Attól az időtől fogva, hogy *Drouet* meg-akart vólt szökni: szorossabban kezdtek tartódni a' több foglyok is. *Lamarque* befűzlette, hogy Ő, ezen szorossabb fogóság' idejében meg-betegedvénn, egyéb módot nem talált, a' maga Rab-társsaival való közlésében gondolatjainak: hanem, mivel az Ő szobája első számmal vólt megjelelve: gondolta, hogy a' melly könyveket Ő kap olvasni; azokat Ő utánna kapják a' több Rabtárssai; 's illy hiedelemmel lévén elő-vezzi a' fog-píszkálóját, 's a' nálla lévő Könyv' első levelére, ezeket a' sorokat írta véle: *Je t' écris mes dernières volontés: si je meurs, je recommande ma femme et mes enfans à ma patrie*. (Utólsó akaratomat írom hozzád. Ha meghalok: ajánlom Feleségemet 's gyermekeimet a' Hazámnak). — Harmadnap múlva, illy feletet kapott *Quinettetől*: *Console toi,*

ta famille te reverra; notre destinée est de revoir notre patrie, et de vivre libres. (Végy vígafztalást: ismét meg-lát Tégedet a' Hazadnépe: a' felölünk való végzés az, hogy vizont meg-lássuk Hazánkat, és izabadságban éllyünk.) Fel-gyógyulván betegségéből *Lamarque*, az után is folytatta — *úgymond* — *Quinett*-el ezt az egymáshoz való írogatást. — Az író-eszköz, egy füsü-foga vólt. — Először *Struense* (néhai Dánus Minister) fővételének históriáját kapta *Lamarque* olvasni; az után *Cartouche*' (Kartus') igen híres Frantzia Tolvaj' történeteit; továbbá, a' nevelésről írott *Emile* nevezetű Munkáját *Ruffzónak*; és az Iffjú *Anachársis*' útazását, mellynek *Barthelémy* a' Szerzője.

Lamarque' előadásaiból még tsak ezt az egy nevezetes Anekdotumot írjuk ide: „*Aquisgrán*um Városát meg-haladván, alkalmatossága vólt *Börnönvill*nek az útazás közben, egy *Prusszus* Tisztel beszédbe eredni. A' Tiszt, szemre-hányást tett 16-dik *Lajos*' haláláért, úgymint a' melly Fejedelem' jóságának köszönhatték — *úgymond* — a' Frantziák, hogy vissza-vonták magokat a' *Prussziai* Seregek. Midön mi, — *monda a' Prussz. Tiszt* — *Catalaunum* (*Chálons*) mellett vóltunk: 16-dik *Lajos*, hogy a' maga Alattvalóinak vérét kémélhesse, írt a' Királynak, az én Uramnak, 's vissza-térésre kérte. — „Ez, nagy emberhez

illő tselekedet — *felele Börnonvillj* —: de meg nem foghatom, miért hagyta el a' *Prusszus* Sereg, nem tsak a' frantzia földet; hanem a' *Palatínátust*, *Moguntziát*, és más helyeket is. — A' Tíft látatott meg-háborodni, 's el-távozott *Börnonvilljtől*.

Camus, fogságba lett jutásoknak egész históriáját körülállásosann el-be-fzéllvén, említette a' többek között *Dumouriez*ról, hogy midön kérlette volna tőle, a' *Páris*ba való menés eránt: Hát nem akarja az Úr tellyesíteni a' (Nemzet-gyűlési) Végzést? *Dumouriez*' felelete e' vólt: *Nem.* „Az Úr tehát — *monda Camus* — nem engedelmeskedik a' Törvénynek? *Dumouriez* nem felelt egyenesen; hanem ezt mondotta: „Én reám, szüksége vagyok a' Seregemnek.“

Béts.

A' múltt Fársáangi nevezetesebb Bállok közzül egy vólt az úgy nevezett orientális Akadémiáé is, mellybenn számos előkelő Uraságok jelentek meg, 's különösen Magyarok is; valaminthogy az Akadémiában egyéb szükséges tudományokon kívül Görög; Török; és Arabs nyelvet tanuló Ifjaknak háрма is Magyar, úgymint: Directóriális Referens Udvari Tanácsos *Semsey* Ö Nagysága Úrfiatskája 's *Amadé* és *Döry* Ifjú Grófok.

Nagy-Méltóságú *Eszterházy* Miklós Hertzeg, jeles Bált adott a' múltt Szombaton; még nagyobbat és fényesebbet pedig az előtt való Kedden, a' midőn t. i. száznjóltzvan, leg-nagyobb részént IffjúMéltóságok, valóságos fejedelmi módra vatsoráltak, tántzoltak, 's egyébképpen is mulatták magokat nálla. Harmad nappal az előtt, a' leg-régibb famíliájú 's nagy tekintetben lévő, már meg-lelt idejű, számfzerént hatvanhat Méltóságok vóltak hivatalosok, 's jelentek is meg igen fényes és gazdag vatsorára. — De másképpen is igyekezik, ezen virágzó Hertzegi Ház, fenn-tartani a' Magyar Nemzet' betsületét; úgymint a' Magyar Litteraturának gyarapítása által, melly kedves tárgyról való bővebb Tudósítással rövid időn leszen szerentsénk, úgy reményük, meg-örvendeztetni a' két Magyar Hazát.

Tek. *Sturman* Márton Urat, Ns *Gömör Vármegye'* Tábla-Bíráját, méltoztatott Fels. Urunk, Királyi Tanátsos titulussal meg-tisztelni, több rendbéli jeles szolgálatiért, mellyekkel mind Fels. 2-dik *Jósef* uralkodása alatt, mind azóltá is buzgóan törekedett magát érdemesíteni.

Blanchard Ámérikában repdes most fel a' levegőégbe.

